

Nowoczesna szkoła

Francisco Ferrer

1908

W 1901 roku Ferrer założył “Escuela moderna” lub “Szkoła nowoczesna” w Barcelonie, wzorowaną na wolnościowych szkołach we Francji, takie jak Wolna szkoła w Cempuis Paula Robina (1837-1912), która zapewniała męskim i żeńskim studentom “edukację integralną”, o której mówił Bakunin. Ferrer był również aktywny w hiszpańskim ruchu anarcho-syndykalistycznym, publikując dziennik “Huelga General” (Strajk Powszechny) w latach 1901-1903, aż jego wydawanie zostało zatrzymane przez władze. Rząd Hiszpani zamknął “Szkołę nowoczesną” Ferrera w 1906 roku, jednak ten nie przestał głosić zasad edukacji wolnościowej, publikując “L’Ecole Renovee” w 1908, dziennik Międzynarodowej Ligi Racjonalnej Edukacji Dzieci, do której należało kilku wybitnych libertarian, między innymi Sebastien Faure, który założył kolejną wolną szkołę we Francji, La Ruche w 1904 roku. Ów artykuł przedstawia program edukacyjny Ferrera z uroczystego wydania “L’Ecole Renovee”, który był powszechnie drukowany, w szczególności po egzekucji Ferrera 13 października 1909.

Po śmierci Ferrera, który spowodowała powszechne oburzenie, Szkoły nowoczesne były zakładane w całej Europie, Ameryce Łacińskiej, Stanach Zjednoczonych, Chinach i Japonii. Tłumaczenie jego artykułu zostało pierwszy raz opublikowane, w jednym z wydań gazety “Matka ziemia” Emmy Goldman w listopadzie 1909 oraz niedawno wydane w *Anarchy! An Anthology of Emma Goldman’s Mother Earth* (Washington: Counterpoint, 2001), ed. P. Glassgold.

Tym którzy chcą odnowić edukację wśród dzieci dostępne są dwie metody: pracować na rzecz przekształcenia systemu szkolnictwa poprzez samodzielne kształcenie dziecka, aby udowodnić naukowo, że obecna organizacja edukacji jest wadliwa i doprowadzić do jej stopniowej modyfikacji; lub, założyć nowe szkoły, w których będą bezpośrednio stosowane te zasady, które odpowiadają bezpośrednio ideałowi społeczeństwa i jego jednostek, które stronią od konwencjonalności, uprzedzeń, okrucieństw, podstępów i kłamstw, na których opiera się współczesne społeczeństwo.

Pierwsza metoda z pewnością posiada pewne zalety. Odpowiada ona koncepcji ewolucji, której bronią wszyscy naukowcy oraz która sama według nich może osiągnąć sukces.

W teorii mają rację i jesteśmy gotowi ją uznać. Jest to oczywiste, że doświadczenia w psychologii i fizjologii, prowadzą do ważnych zmian w kwestii edukacji i dlatego nauczyciele mogą lepiej zrozumieć dziecko, będą wiedzieć lepiej jak nauczać praw przyrody. Przyznam nawet, że taka ewolucja zmierzać będzie w kierunku wolności, gdyż przekonany jestem, że przymus spowodowany jest wyłącznie przez ignorancję oraz że edukator rzeczywiście godny swojego tytułu otrzyma rezultaty swojej pracy poprzez spontaniczną reakcję dziecka, którego pragnienia nauczy się poznawać i którego rozwój będzie starał się dalej pogłębiać, dając mu wszelką możliwą satysfakcję.

Jednak nie wierzę, że ludzie walczący o ludzką emancypację mogą pokładać nadzieję w pierwszej metodzie. Rząd zawsze pilnował tego, aby mieć władzę nad edukacją obywateli. Wiedzą lepiej niż ktokolwiek inny, że ich potęga oparta jest w całości na szkolnictwie. W

związku z tym starają się je coraz bardziej zmonopolizować. Minął już czas, kiedy sprzeciwiali się rozpowszechnianiu wiedzy i kiedy starali się powstrzymać edukację mas. Te taktyki były dawniej możliwe, gdyż życie ekonomiczne ludu pozwalało na rozpowszechnianie ludzkiej ignorancji, ignorancji, która bardzo szybko osiąga swój szczyt. Jednak okoliczności się zmieniły. Rozwój naukowy, odkrycia wszelkiego rodzaju zrewolucjonizowały warunki pracy i produkcji. Dłuższe tkwienie w ignorancji nie jest już możliwe. Lud musi być wyedukowany, aby sytuacja ekonomiczna kraju była w stanie wytrzymać wszechogarniającą rywalizację. Dlatego rząd chce edukacji; chce coraz to większego wpływu na jej organizację, nie dlatego, że mają nadzieję na unowocześnienie społeczeństwa poprzez edukację, ale dlatego, że potrzebują robotników, doskonałych narzędzi pracy, aby przynosili zyski swoim przedsiębiorstwom i zaangażowanemu w nie kapitał. Widzieliśmy, jak najbardziej reakcyjne rządy podążają za tym ruchem; doskonale zdawali sobie sprawę, że ich dawna taktyka staje się niebezpieczna dla życia gospodarczego państw i że konieczne jest dostosowanie powszechnej edukacji do nowych potrzeb. Byłoby jednak wielkim błędem przypuszczenie, że przedstawiciele kapitału nie przewidzieli niebezpieczeństw, jakie może dla nich stworzyć rozwój ludzi, i że konieczna jest zmiana metod utrzymywania zwierzchnictwa. Metody te również zostały przystosowane do nowych warunków życia i starały się kontrolować rozwój idei. Równocześnie starając się zachować wierzenia, na których opierała się dyscyplina społeczna, próbowali nadać koncepcjom zrodzonym z wysiłku naukowego znaczenie, które nie zaszkodzi ich instytucjom i aby tego dokonać wzięli szkoły w swoje posiadanie. Ci, którzy wcześniej oddali edukację ludu w ręce kleru, gdyż ten był doskonale przystosowany do służby na rzecz władzy, teraz przejmują wszystkie jej aspekty.

Zagrożenie dla nich leży w przebudzeniu ludzi na nowe postrzeganie świata; przebudzenie ludzkiej świadomości, woli w kierunku emancypacji. Byłoby głupotą walczyć z rozwijającymi się ruchami; trzeba było przejąć nad nimi kontrolę. I dlatego dalecy od przestrzegania starych procedur rządzenia, przyjęli nowe, jak widać skuteczne. Znalezienie tego rozwiązania nie wymagało wielkiego geniuszu; Fakty doprowadziły rządzących do zrozumienia, czemu muszą przeciwstawić się pozornym niebezpieczeństwom.

Anarcho-Biblioteka
Dobry pieróg to wywrotowy pieróg

Francisco Ferrer
Nowoczesna szkoła
1908

Anarchism: A Documentary History of Libertarian Ideas
Francisco Ferrer i Guardia (1859-1909) był wolnościowym edukatorem straconym przez rząd hiszpański w 1909 roku, za rzekome podżeganie do wybuchu powstania w Barcelonie znanego jako “Tragiczny tydzień”. W rzeczywistości jego zbrodnią było orędowanie za świecką, humanistyczną i racjonalną edukacją, w kraju, w którym system szkolnictwa zdominowany był przez reakcyjny Kościół katolicki.

pl.anarchistlibraries.net